

مدیر کل محترم دامپزشکی استان.....

موضوع نامه: " تجویز و مصرف منطقی داروهای دامپزشکی "

با سلام و احترام،

نظر به اهمیت نحوه استفاده و بکارگیری اقلام دارویی که امری اجتناب ناپذیر در زمینه درمان دام مبتلا و بیمار می باشند، ضمن تاکید بر لزوم رعایت دقیق ضوابط و مقررات حاکم بر مصرف داروهای دامپزشکی و ممنوعیت مصرف داروهایی که از فهرست داروهای دامپزشکی مجاز حذف شده اند از جمله ممنوعیت مصرف آنتی بیوتیک های غیرمجاز و نیز ضرورت رعایت دوره پرهیز دارویی (Withdrawal Time) از دیدگاه بهداشت عمومی و سلامت غذایی، بطور مختصر مراتب واجد اهمیت و مذاقه بیشتر، مطابق ذیل یاد آوری و تاکید می گردد:

اکثر داروها از مواد شیمیایی ساخته شده و باقیمانده آن ها در محصولات دامی برای مصرف کنندگان می تواند مخاطره آمیز باشد، به همین دلیل برای هر دارو، بسته به مدت زمان جذب و دفع آن، دوره منع مصرف فرآورده های خوراکی دامی در نظر گرفته می شود. مدت منع مصرف فرآورده های خوراکی دامی برای هر دارو توسط تولید کننده باید روی برچسب و بروشور دارو درج گردد. با توجه به اهمیت رعایت دوره پرهیز از مصرف فرآورده های خوراکی دامی (شیر، گوشت، تخم مرغ، عسل) به هنگام مصرف دارو و پس از قطع آن یا منع مصرف فرآورده های خوراکی دامی به هنگام مصرف دارو و پس از قطع آن و یا رعایت دوره پرهیز از مصرف (Withdrawal time) و اینکه در حال حاضر تجویزکنندگان دارو (کلینیسین ها)، مسئولان فنی بهداشتی در مراکز نگهداری و پرورش دام (دامداری های صنعتی و نیمه صنعتی) و مسئولان فنی داروخانه های دامپزشکی اشخاص مجزایی هستند، ممکن است رعایت این مهم به نحو احسن مورد توجه قرار نگیرد و در نتیجه سلامت فرآورده های خوراکی دامی در خصوص باقیمانده های دارویی، پیامدهای تهدید آمیزی را برای مصرف کنندگان انسانی در پی داشته باشد.

جدی ترین موضوع در این بحث مربوط به مصرف بی رویه (بیش از اندازه و یا نا بجا) آنتی بیوتیک ها بوده که خطر مقاوم شدن انواع باکتری ها در برابر آن ها را به همراه خواهد دارد. پدیده مقاومت آنتی بیوتیکی امرکنترل و درمان بیماری ها را در دام و انسان به مخاطره می اندازد. افزایش آگاهی از مقاومت آنتی بیوتیکی و پیامدهای ناگوار آن بر سلامتی جوامع یکی از شیوه های موثر برای محدود سازی بروز و گسترش باکتری های مقاوم، می باشد. دوره مصرف منطقی یک نوع آنتی بیوتیک بطور معمول ۴-۵ و حداکثر ۱۰ سال می باشد و پس از آن به دلیل ایجاد مقاومت، کم اثری و غیراقتصادی شدن مصرف و مخاطرات بهداشتی باید از چرخه مصرف هرچند برای مدتی بطور موقت خارج شود. مشاهدات و گزارشات درمانگاهی دامپزشکان موید کاهش اثربخشی برخی از آنتی بیوتیک ها در درمان بیماری های عفونی است.

این آنتی بیوتیک ها در ابتدا دارای آثار درمانی موثری بودند اما به تدریج از ارزش درمانی آن ها کاسته شده و در حال حاضر برخورد منطقی از دور مصرف خارج نمودن آن هاست. بازآموزی و نوآموزی دامپزشکان شاغل در امور درمان بخش دولتی، کلینیسین های دامپزشکی و مسئولین فنی داروخانه های دامپزشکی در بخش غیردولتی در خصوص نسخه نویسی و نسخه پیچی، مسئولین فنی بهداشتی مراکز نگهداری و پرورش دام (دامداری ها، مرغداری

ها و آبزی پروری ها) در مصرف منطقی و صحیح آنتی بیوتیک ها و رعایت دوره پرهیز از مصرف فرآورده های خوراکی، بخشی از راه حل می باشد. امروزه بروز و گسترش پدیده مقاومت میکروبی در برابر مواد ضد میکروبی به ویژه آنتی بیوتیک ها یکی از چالش های جهانی حوزه های پزشکی و دامپزشکی است و کاهش اثربخشی و در مواردی بی اثری برخی از آنتی بیوتیک ها در درمان بیماری های عفونی پزشکان و دامپزشکان را به چالش کشانده است. بر همین اساس و به جهت کاهش احتمال باقیمانده های دارویی در فرآورده های خوراکی دامی این دفتر بر آن گردید که توصیه های زیر به نحو مقتضی به افراد حقیقی و حقوقی ذیربط منعکس و در اجرای آن مساعی لازم صورت گیرد:

۱- تجویزکنندگان دارو (کلینیسین ها):

۱-۱- آشنایی این گروه با مقررات، ضوابط، شیوه نامه ها و دستورالعمل های سازمان دامپزشکی کشور در امور مراقبت و مبارزه (پیشگیری، کنترل، ریشه کنی) با بیماری های دامی و مشترک بین حیوان و انسان و امور تشخیصی و درمانی.

۱-۲- رعایت تقدم پیشگیری بر درمان از جمله رعایت اصول امنیت زیستی (بیوسکیوریتی) در دامداری ها/ مرغداری ها/ آبزی پروری ها/ زنبورستان ها، استفاده درست از واکسن ها و استفاده مناسب از مواد محرک دستگاه ایمنی (ایمونواستیمولنت ها) به منظور ارتقای سیستم ایمنی دام ها.

۱-۳- رعایت اصول و مفاد دستورالعمل نسخه نویسی و نسخه پیچی ابلاغی سازمان دامپزشکی با کد (دستورالعمل ۹۱/۱۷ دامپزشکی) ابلاغیه شماره ۹۱/۱۰/۵۵۹۱۹ مورخ ۱۳۹۱/۸/۸ و ویرایش های جدید آن.

۲-۴- ارتباط و همکاری فعال با کلینیک مرجع اداره کل دامپزشکی استان مربوطه براساس سیستم ارجاع شیوه نامه استقرار و مدیریت کلینیک مرجع دامپزشکی با کد (۹۳/۱۲/IVO).

۱-۵- دقت لازم در تجویز و مصرف دارو با در نظر گرفتن پیامدهای ناشی از باقیمانده های دارویی.

۱-۶- خودداری از تجویز و مصرف داروهایی که در چرخه مجازدارو، توزیع نمی شوند یا از فارماکوپه های معتبر دنیا حذف شده اند (مانند کلرامفنیکل و فورازولیدون).

۱-۷- تجویز مسئولانه محتاطانه آنتی بیوتیک ها صرفاً بر اساس نتایج تست آنتی بیوگرام.

۱-۸- انتخاب، تجویز و مصرف آنتی بیوتیک های جدید و دارای دوره پرهیز از مصرف کوتاه تر.

۱-۹- رعایت دوره درمان کامل آنتی بیوتیکی در مواقع بروز بیماری های عفونی برای پیشگیری از احتمال بروز مقاومت میکروبی.

۱-۱۰- همکاری با مراکز و موسسات آموزشی، پژوهشی و اجرایی در انجام پروژه های مطالعاتی و پژوهشی، بررسی و ارزیابی درمانگاهی داروهای دامپزشکی، مطالعات فارمی دارو و واکسن (اثربخشی و بی ضرری (اثرات جانبی احتمالی)؛، مراقبت پس از فروش دارو (PMS) (Post Marketing Surveillance) و نظارت پس از واکسیناسیون (PVM) (Post Vaccination Monitoring).

- ۱-۱- شرکت و حضور فعال در دوره ها، کارگاه های آموزشی و یا همایش های علمی مرتبط معتبر.
- ۲- مسئولان فنی بهداشتی مراکز نگهداری و پرورش دام (دامداری های صنعتی و نیمه صنعتی):
 - ۲-۱- رعایت مقررات، ضوابط، شیوه نامه ها و دستورالعمل های سازمان دامپزشکی کشور در موارد مرتبط.
 - ۲-۲- اعمال مدیریت بهداشتی و رعایت اصول امنیت زیستی در راستای تقدم پیشگیری بر درمان.
 - ۲-۳- آموزش کارکنان و کارگران دامداری به منظور آشنایی بیشتر آن ها با اصول بهداشتی و رعایت اصول و استانداردهای بهداشتی دام، جایگاه و تغذیه.
 - ۲-۴- کنترل بهداشتی آب و خوراک مصرفی.
 - ۲-۵- تامین داروهای دامپزشکی، مواد ضدعفونی کننده، واکسن و سموم دامپزشکی مورد نیاز واحد از مراکز مجاز.
 - ۲-۶- برقراری رویه گزارش بیماری در دامداری به منظور انجام اقدامات تشخیصی و درمانی به موقع و موثر.
 - ۲-۷- بهره گیری از خدمات سایر متخصصین و مشاورین برای ارائه خدمات مشاوره ای در امور بهداشتی، تشخیصی و درمانی (مامایی و جراحی و...) با هماهنگی مدیریت دامداری.
 - ۲-۸- جلوگیری / خودداری از مصرف بی رویه دارو به ویژه آنتی بیوتیک ها.
 - ۲-۹- رعایت دوره پرهیز (withdrawal time) قبل از حمل و عرضه فرآورده های خوراکی دامی به بازار مصرف یا اعزام دام به کشتارگاه.
 - ۲-۱۰- ارتباط و همکاری فعال با کلینیک مرجع اداره کل دامپزشکی استان مربوطه براساس سیستم ارجاع شیوه نامه استقرار و مدیریت کلینیک مرجع دامپزشکی با کد (۹۳/۱۲/IVO).
 - ۲-۱۱- استفاده درست از واکسن ها و مواد محرک ایمنی (ایمونواستیمولنت ها) به منظور ارتقای سیستم ایمنی.
 - ۲-۱۲- تدوین و اجرای برنامه مایه کوبی دام ها طبق برنامه اداره دامپزشکی محل و تامین واکسن های مورد نیاز از مراکز مجاز و با رعایت زنجیره سرد حمل، نگهداری و مصرف آن ها براساس توصیه های سازنده واکسن و دستورالعمل های سازمان دامپزشکی.
 - ۲-۱۳- رعایت زمان خودداری از مصرف شیر و گوشت دام های واکسینه شده مرکز، به ویژه واکسن های زنده، بر اساس توصیه سازنده واکسن و دستورالعمل های سازمان دامپزشکی.
 - ۲-۱۴- تدوین و اجرای برنامه مبارزه با بیماری های انگلی داخلی و خارج بدن دام ها طبق برنامه اداره دامپزشکی محل و تامین داروهای ضدانگلی و سموم دامپزشکی از مراکز مجاز براساس دستورالعمل های سازمان دامپزشکی.
 - ۲-۱۵- رعایت زمان خودداری از مصرف شیر و گوشت دام های تحت درمان مرکز، بر اساس توصیه سازنده داروهای ضد انگلی و سموم دامپزشکی مصرفی و دستورالعمل های سازمان دامپزشکی.
 - ۲-۱۶- شرکت و حضور فعال در دوره ها، کارگاه های آموزشی و یا همایش های علمی مرتبط معتبر.
 - ۲-۱۷- آموزش کارکنان و کارگران دامداری / مرغداری / آبری پروری جهت آشنایی اولیه با بیماری های دامی و بیماری های قابل انتقال بین انسان و حیوان و رعایت ایمنی فردی.

۱۸-۲- همکاری با مراکز و موسسات آموزشی، پژوهشی و اجرایی در انجام پروژه های مطالعاتی و پژوهشی، بررسی و ارزیابی درمانگاهی داروهای دامپزشکی، مطالعات فارمی دارو و واکنش اثربخشی و بی ضرری (اثرات جانبی احتمالی)، مراقبت پس از فروش دارو (PMS (Post Marketing Surveillance) و نظارت پس از واکسیناسیون (Post Vaccination Monitoring) PVM.

۱۹-۲- ثبت و نگهداری کلیه آمار و اسناد خرید، تجویز و مصرف دارو، واکسن، مواد ضدعفونی و سموم دامپزشکی دامداری.

۳- مسئولان فنی داروخانه های دامپزشکی:

۱-۳- رعایت مقررات، ضوابط و شیوه نامه ها و ستورالعمل های سازمان دامپزشکی کشور در امور مرتبط.
۲-۳- رعایت کامل مفاد دستورالعمل نسخه نویسی و نسخه پیچی ابلاغی سازمان دامپزشکی با کد (دستورالعمل ۹۱/۱۷ دامپزشکی) و ویرایش های جدید آن.

۳-۳- حضور تمام وقت در داروخانه در ساعات کاری در صبح (۸/۳۰-۱۲/۳۰) و عصر (۱۴/۳۰-۱۸) در محل کار با توجه به موقعیت جغرافیایی و فصول مختلف با هماهنگی اداره دامپزشکی محل در صورت ضرورت تغییر ساعات کاری (فروش دارو در ساعات غیرکاری و یا به صورت شبانه روزی، این امر مستلزم موافقت اداره کل دامپزشکی استان و معرفی مسئول فنی واجد شرایط دیگری می باشد).

۴-۳- تحویل دارو براساس نسخ معتبر و خودداری از تحویل و عرضه اقلام دارویی تاریخ منقضی یا دارای برچسب مخدوش و صدمه دیده یا فروش اجباری و تحمیلی.

۵-۳- کنترل، ممیزی و کالیبراسیون تجهیزات موجود اعم از وسایل برودتی، دماسنج، رطوبت سنج، ترازو و غیره.

۶-۳- نظارت بر تهیه و تامین اقلام دارویی و مواد مصرفی در امور دامپزشکی طبق مقررات و ضوابط سازمان دامپزشکی از مجاری مجاز توزیع.

۷-۳- نظارت بر نوع بسته بندی، شماره پروانه ساخت، شماره سری ساخت، عمر قفسه ای (تاریخ انقضاء) و اعلام هرگونه تغییرات احتمالی به اداره دامپزشکی محل.

۸-۳- استفاده از سیستم قفسه بندی مناسب و پالت برای نگهداری دارو و همچنین روش چیدمان محموله ها بر اساس سیستم (First Expired- First Out) FEFO.

۹-۳- نظارت مستمر بر نحوه نگهداری دارو و مواد مصرفی در امور دامپزشکی و رعایت و حفظ شرایط مناسب انبار و سردخانه از قبیل: دما، رطوبت، تهویه و اعلام نواقص مشاهده شده به موسس داروخانه و پیگیری جهت رفع نواقص موجود تا بر طرف شدن آن ها.

۱۰-۳- نگهداری سموم مورد مصرف دامپزشکی در مکان مجزا و اختصاصی.

۱۱-۳- ثبت اقلام دارویی تحویلی (ورودی) و فروشی (خروجی) در کارت / دفاتر / سامانه الکترونیکی دفتر خدمات دارویی دفتر امور دارو و درمان و گزارش آمار و اطلاعات و عملکرد داروخانه به اداره دامپزشکی محل.

۱۲-۳- نگهداری داروهای بازخوانی شده، ضایعاتی و تاریخ منقضی غیرقابل مصرف به صورت مجزا و در محل دارای حفاظ تا تعیین تکلیف با هماهنگی اداره دامپزشکی محل.

۱۳-۳- همکاری با سازمان دامپزشکی و ادارات تابعه در جمع آوری و امحاء اقلام دارویی معدومی.

۱۴-۳- همکاری با سازمان دامپزشکی و ادارات تابعه برای انجام فرآیند نظارت (بازرسی، ممیزی و نمونه برداری) در خصوص ارزیابی اطلاعات و اسناد مربوط، رفع نواقص اعلامی در مهلت مقرر و نیز تسهیل شرایط نمونه برداری در موارد مورد نیاز.

۱۵-۳- شرکت و حضور فعال در دوره ها، کارگاه های آموزشی و یا همایش های علمی مرتبط معتبر.

۱۶-۳- نگهداری مستندات داروخانه، حداقل به مدت یک سال در شرایط مناسب و قابل دسترس.

۴- اداره امور تشخیص و درمان و اداره نظارت بر بهداشت عمومی و موادغذایی اداره کل و ادارات دامپزشکی شهرستان ها:

۱-۴- پیگیری اجرای مقررات، ضوابط، شیوه نامه ها و دستورالعمل های سازمان دامپزشکی کشور در امور مرتبط.

۲-۴- نظارت بر امور مربوط به داروهای دامپزشکی، مواد ضدعفونی کننده، سموم و مواد مصرفی در امور دامپزشکی در داروخانه های دامپزشکی.

۳-۴- نظارت بر رعایت کامل مفاد دستورالعمل نسخه نویسی و نسخه پیچی ابلاغی سازمان دامپزشکی با کد (دستورالعمل ۹۱/۱۷ دامپزشکی) ابلاغیه شماره ۹۱/۱۰/۵۵۹۱۹ مورخ ۱۳۹۱/۸/۸ و ویرایش های جدید آن.

۴-۴- نظارت بر کنترل، ممیزی و کالیبراسیون تجهیزات موجود در داروخانه های دامپزشکی اعم از وسایل برودتی، دماسنج، رطوبت سنج، ترازو و غیره.

۵-۴- نظارت بر ناوگان حمل و نقل داروهای دامپزشکی، مواد ضدعفونی کننده، سموم و واکسن های دامپزشکی و انطباق شرایط آن ها با ویژگی ها و استانداردهای مربوطه.

۶-۴- پیگیری عملیات خوب انبارش دارو (GSP) (Good Storage Practice)، عملیات خوب توزیع دارو (GDP) (Good Distribution Practice)، مراقبت پس از فروش دارو (PMS) (Post Marketing Surveillance) و نظارت پس از واکسیناسیون (PVM) (Post Vaccination Monitoring).

۷-۴- نظارت بر نگهداری داروهای بازخوانی شده، ضایعاتی و تاریخ منقضی غیرقابل مصرف به صورت مجزا و دارای حفاظ و پیگیری امحاء بهداشتی اقلام دارویی معدومی.

۸-۴- برخورد با نگهداری و عرضه داروهای دامپزشکی، مواد ضدعفونی کننده، سموم و واکسن های دامپزشکی غیرمجاز، قاچاق و تقلبی.

۹-۴- همکاری در برگزاری دوره ها، کارگاه های آموزشی و همایش های علمی مرتبط.

۱۰-۴- همکاری با مراکز و موسسات آموزشی، پژوهشی و اجرایی در انجام پروژه های مطالعاتی و پژوهشی، بررسی و ارزیابی درمانگاهی داروهای دامپزشکی، مطالعات فارمی دارو و واکسن (اثر بخشی و بی ضرری (اثرات جانبی احتمالی))،

۱۱-۴- نظارت بر عملکرد مسئولین فنی بهداشتی مراکز نگهداری و پرورش دام (دامداری های صنعتی و نیمه صنعتی).

شماره: ۹۶/۳۱/۲۶۸۴۶
تاریخ: ۱۳۹۶/۴/۲۵
پیوست:

جمهوری اسلامی ایران

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان دامپزشکی کشور

۱۲-۴- ارایه و ترویج راهکارهای تولید محصولات دامی بدون مصرف آنتی بیوتیک.
۱۳-۴- پایش و راستی آزمایی رعایت زمان پرهیز مصرف فرآورده های خوراکی دامی.
۱۴-۴- نظارت بر نحوه نگهداری و مصرف داروهای دامپزشکی، مواد ضدعفونی کننده، سموم و واکسن های دامپزشکی در مراکز نگهداری و پرورش دام و برخورد با نگهداری و عرضه غیرمجاز، قاچاق و تقلبی آن ها.

دکتر محسن مهدوی نژاد

مدیرکل دفتر دارو و درمان

رونوشت به:

جناب آقای دکتر مهدی خلیج رییس محترم سازمان
جناب آقای دکتر عباس عباسی مدیر کل محترم دفتر نظارت بر بهداشت عمومی و مواد غذایی
جناب آقای کتر محسن مشکوة